

ที่ อว6801.11/1339

คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
90112

20 สิงหาคม 2562

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจร

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง การจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ท้องถิ่น ภายใต้โครงการ The LINK เพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รายละเอียดทราบ
แล้วนั้น บัดนี้บทความของท่านได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ฯ
เรียบร้อยแล้วและยินดีให้บทความของท่านลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ฯ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1
เดือนมกราคม - มิถุนายน 2563 ทั้งนี้ กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ฯ จะจัดส่งวารสารมายังท่านต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์มนตรี มีเนียม)

บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

งานวิจัยและวารสาร

โทรศัพท์ 0 7428 6675

E-mail: waraporn.no@psu.ac.th

วิสัยทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ เป็นคณะชั้นนำทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระดับชาติและภูมิภาคเอเชีย

ค่านิยม คณะศิลปศาสตร์ มุ่งพัฒนา (Development) รักษาคุณธรรม (Integrity) นำสังคม (Leadership)

รายละเอียดของวารสาร

ชื่อวารสาร: วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Journal Name: Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University

ชื่อบรรณาธิการ: Assoc.Prof.Montri Meenium

ชื่อย่อของวารสาร:

Abbreviation Name: JLA.

ISSN: 1906-7208

E-ISSN: 2651-1126

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110เจ้าของ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ / Faculty of
Liberal Arts, Prince of Songkla University

จำนวนฉบับต่อปี: 2

Email: montri.m@psu.ac.th

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-la>

TCI กลุ่มที่: 2

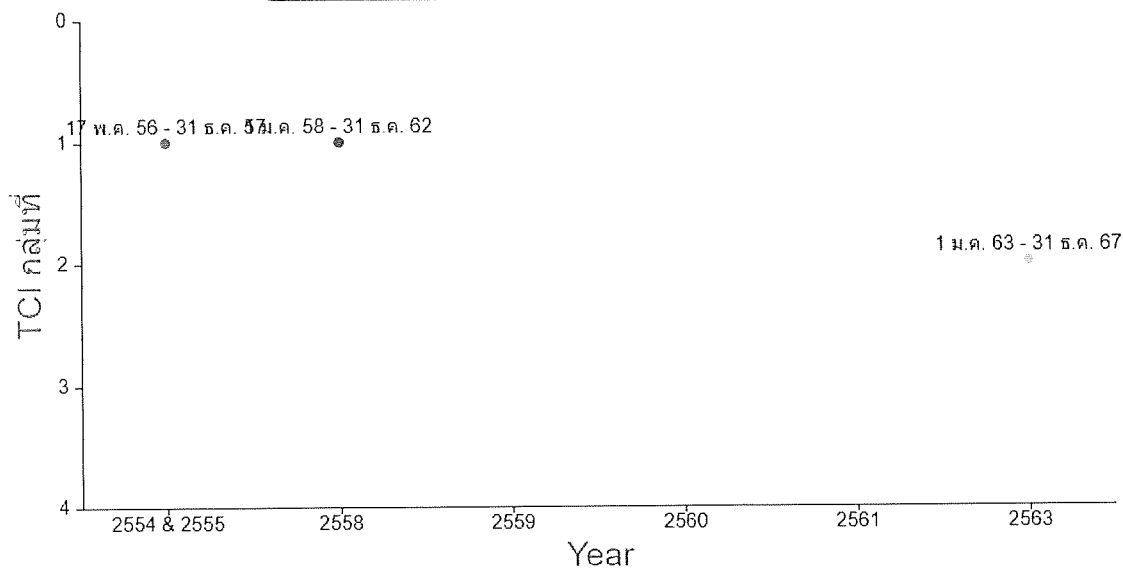
สาขาหลักของวารสาร: Social Sciences

สาขาย่อยของวารสาร: Arts and Humanities / Business, Management and
Accounting / Social Sciences

หมายเหตุ:

Total Citations : 16
Total Publications : 181**ข้อมูล Citation และ Publication ของวารสาร**

ข้อมูลของวารสาร	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Citation	1	1	6	2	4	1	0	0	0	0
Publication	16	14	17	17	16	24	25	31	0	0
Citation / Publication	0.06	0.07	0.35	0.12	0.25	0.04	0	0	0	0

กลุ่มของวารสารในฐานข้อมูล TCI

Trial Version

CanvasJS.com

Citation 10 Years

การจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น
ของเมืองรองภายใต้โครงการ The LINK
The Culture Management of the Second-tier Provinces to
Support Local Experience-Based Tourism under
the LINK Project

Received: December 25, 2018

Revised: June 19, 2019

Accepted: August 20, 2019

เกศราพร พรหมนิมิตกุล¹
Kesaraporn Phomnimitkul
ทิพย์สุดา พุดจอร์²
Tipsuda Putjorn
ฐิติมา เวชพงศ์³
Thitima Vechpong

Abstract

This qualitative research aims to study cultural management to support local experiences of second-tier provinces under The LINK Project of Tourism Authority of Thailand (TAT). Focus groups and in-depth interviews were applied to gain data from leaders of local communities, local scholars, villagers, entrepreneurs, administrators in relation to cultural management of 10 provinces. The results revealed that 1) cultural managers are multidisciplinary

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
Assistant Professor, Ph.D., Community Management Program, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
Assistant Professor, Ph.D., Community Management Program, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand

³ดร. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
Ph.D., Department of Psychology and Counselling, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author: E-mail: tipsuda_s@hotmail.com

profession groups in the communities, local entrepreneurs and local people and outsider entrepreneurs; 2) Local experience activities include walking around, overnight in homestay, making handicrafts, cooking local food and dessert and visiting historical places; 3) Cultural knowledge are collected through inheritance within family, learning from generation to generation, observation and self-study; 4) Tangible cultures are transferred through lectures, demonstration, workshops, tasting food and self-study; 5) Intangible cultures are transferred through storytelling of beliefs related to history, religions, wisdom and local soul; 6) Cultures are maintained through local people participation, cultivation of local people's pride in their local culture and raising their awareness of local culture preservation, co-working among local people of all ages for cultural transfer; 7) Problems and challenges in culture management are that culture managers lack knowledge and understanding of local experience tourism and tourist behaviors. They are unable to communicate in English and they do not customize their cultural interpretation according to types of tourists; and 8) Guidelines for culture management include co-working with private or local tourist guides for English translation, improving interpretation skills of culture managers and design suitable interpretation methods for different types of tourists.

Keywords: culture management, local experience, tourism

บทคัดย่อ

การศึกษากิจการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของเมืองรอง ภายใต้โครงการ The LINK ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนท้องถิ่น ชาวบ้านผู้ประกอบการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ 10 จังหวัด ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้จัดการวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนซึ่งเป็นลักษณะกลุ่มอาชีพในชุมชน ทำร่วมกับคนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนนอกท้องถิ่น 2) การจัดการกิจกรรมเพื่อเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมเดินชมวิถีชีวิตท้องถิ่น พักโฮมสเตย์ (home stay)

กิจกรรมงานหัตถกรรม ทำอาหารท้องถิ่น กิจกรรมชมสถานที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น 3) การจัดการรวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรม ด้วยการรับการถ่ายทอดจากครอบครัว บรรพบุรุษ ครูพี่เลี้ยง การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การจัดการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการบรรยาย สาธิต การให้ลงมือทำ การให้ลองชิม การเรียนรู้ด้วยตนเอง 5) การจัดการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ด้วยการบอกเล่าความเชื่อเชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ภูมิปัญญา และจิตวิญญาณชุมชน 6) การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสร้างความภาคภูมิใจและตระหนักอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น การประสานการทำงานระหว่างช่วงวัยในชุมชนเพื่อการถ่ายทอด วัฒนธรรม 7) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรม ผู้จัดการวัฒนธรรม ขาดความรู้ ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศได้ด้วยตนเอง วิธีการถ่ายทอด วัฒนธรรมไม่แยกแยะรูปแบบตามลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 8) แนวทางการ จัดการวัฒนธรรม ประสานการทำงานให้มัคคุเทศก์เอกชนหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นช่วยทำ หน้าที่แปลภาษา และพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้จัดการวัฒนธรรม และ จัดระบบการจัดการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น กลุ่ม นักท่องเที่ยวเฉพาะ และนักท่องเที่ยวทั่วไป

คำสำคัญ: การจัดการวัฒนธรรม ประสบการณ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยว

บทนำ

วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นทุนหนึ่งของท้องถิ่น เรียกว่าทุนทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ ภูมิปัญญา และวิถีชุมชน หรือปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย รวมถึง เครื่องใช้ เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันของผู้คน อยู่ร่วมกับ ธรรมชาติโดยไม่เอาเปรียบกัน โดยการคงอยู่ของทุนทางวัฒนธรรมได้ใช้ทุนทางสังคม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกัน ไว้ใจกัน กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม ศาสนา จารีต ประเพณี ทำให้คนร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ไปในทางเดียวกัน (Pongpis, 2007, p. 99) วัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติให้คนในท้องถิ่นสามารถอยู่ ร่วมกันอย่างเป็นสุข เป็นกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน และรักษาความสมดุลระหว่างมนุษย์ กับธรรมชาติ (Kaewhawong, 2005, p. 46)

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ความสำคัญนำเอาทุนทางวัฒนธรรม มาเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแตกต่างจาก

คู่แข่งกัน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชนบทชนบทนิยม ประเพณี พิธีกรรม ฯลฯ เมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นหรือชุมชน หากสังคมหรือชุมชนขาด ความเข้มแข็งและความตระหนักในคุณค่าวัฒนธรรมของตน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มี นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนจำนวนมาก วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น การได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมหรือการลอกเลียนแบบอย่างทาง วัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยวโดยคนท้องถิ่น จึงเป็นการใช้วัฒนธรรมที่ไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ของตน วัฒนธรรมท้องถิ่นย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลง (Eawsriwong, 2014, p. 63)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งหวังสร้างประสบการณ์ให้ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกเห็น ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และคนในชุมชนภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมที่ยังคง อยู่ที่มีการส่งต่อจากคนในอดีตสู่คนปัจจุบัน สามารถสร้างจิตสำนึกให้รัก ห่วงแหน และมี ส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว วัฒนธรรมร่วมกัน การกระจายรายได้ในชุมชน และการคงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งทาง สังคม และวัฒนธรรม การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรมจะสามารถทำได้หากชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย ตนเอง ดังนั้น ชุมชนจึงต้องจัดการท่องเที่ยวที่ใส่ใจและคำนึงถึงการไม่สร้างส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม และยังคงอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากที่สุด เพื่อการคง อยู่และสืบทอดต่อไป (Piamdontree, 2014, pp. 20 - 22)

จากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดตั้งโครงการ The LINK (Local Tourism, Innovation, Networking, and Keeping Character) ประจำปีงบประมาณ 2560 เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) ให้เกิด การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทาง ของเมืองรอง ด้วยการจับคู่สำนักงาน ททท. ต่างประเทศ 10 แห่ง กับสำนักงาน ททท. ในประเทศ 10 แห่ง เพื่อดึงนักท่องเที่ยวจากตลาดยุโรปและอเมริกามาเที่ยวยังประเทศไทย เพิ่มมากขึ้น โดย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานต่างประเทศเชิญผู้ประกอบการ ธุรกิจท่องเที่ยวต่างประเทศในพื้นที่รับผิดชอบมาทำกิจกรรมตามโปรแกรมการท่องเที่ยว ของจังหวัดที่ถูกจับคู่ เพื่อกลับไปทำการตลาดดึงนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย ประกอบด้วย ททท.สำนักงานลอนดอน (สหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์) ทำงาน คู่กับ ททท. สำนักงานแมสซาชูเซตส์ ททท. สำนักงานกรุงโรม (สเปน อิตาลี อิสราเอล)

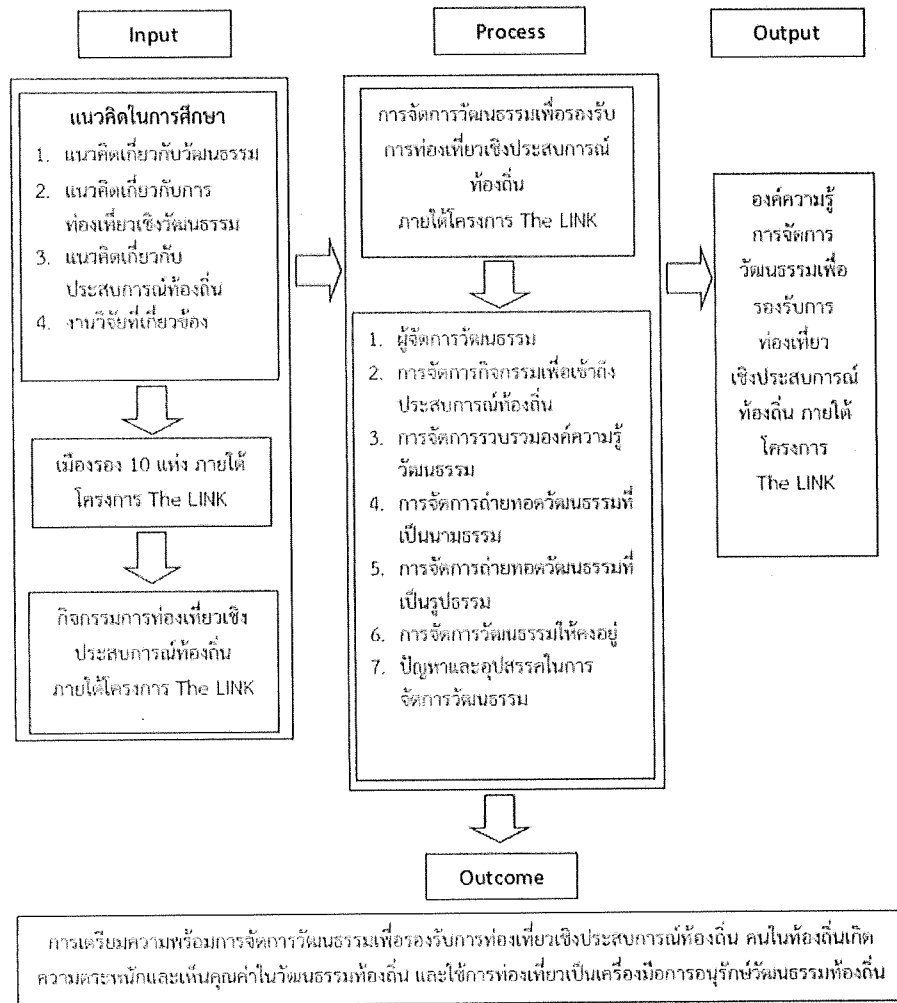
ทำงานคู่กับ ททท. สำนักงานสุโขทัย ททท. สำนักงานอุบล (สหรัฐอเมริกาบอริเวตส์) ทำงานคู่กับ ททท. สำนักงานสมุทรสงคราม ททท. สำนักงานมอสโก (รัสเซีย) ทำงานคู่กับ ททท.สำนักงานเพชรบุรี ททท. สำนักงานแอลเอ ทำงานคู่กับ ททท. สำนักงานชุมพร ททท.สำนักงานนิวยอร์ก ทำงานคู่กับ ททท. สำนักงานตราด/ระยอง ททท. สำนักงานแฟรงก์เฟิร์ต (เยอรมัน) ทำงานคู่กับ ททท. ศูนย์ฯ พังงา ททท. สำนักงานสตอกโฮล์ม (สวีเดน เดนมาร์ก) ทำงานคู่กับ ททท. สำนักงานนครศรีธรรมราช ททท. สำนักงานกรุงปราก (สาธารณรัฐเช็ก โปแลนด์ โรมาเนีย) ทำงานคู่กับ ททท.สำนักงานตรัง และ ททท. สำนักงานปารีส (ฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์) ทำงานคู่กับ ททท. สำนักงานเลย

ด้วยการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงความเป็นท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ หรือการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การได้เห็น การได้ยิน การรับรส การได้กลิ่น การได้สัมผัสทั้งทางกายและใจ ทั้งนี้ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยบทบาทของคนในท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในพื้นที่ซึ่งล้วนต้องมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของเมืองรองทั้ง 10 แห่ง ภายใต้โครงการ The LINK เพื่อถอดองค์ความรู้การจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และหาแนวทางการพัฒนาการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายให้ได้รับประสบการณ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริง และท้องถิ่นได้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตน ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เกิดความเข้าใจ ความตระหนัก และให้ความสำคัญของการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความพร้อมก่อนการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้ามาในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และลดปัญหาการสร้างผลกระทบทางลบให้แก่ท้องถิ่นในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของเมืองรอง ภายใต้โครงการ The LINK

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะแนวคิดของวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้ปฏิบัติสิ่งสมกันมา รวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้าง ถ่ายทอด สะสม และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่ง อาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ การปฏิบัติ และความเชื่อ ตลอดจนวัตถุสิ่งของ (Kaewthep, 1995 , p. 81) และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น นับตั้งแต่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา กฎหมาย ศิลปะ จริยธรรม ตลอดจนวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ วัฒนธรรม สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม อาจเป็นสิ่งที่อยู่ในรูปของนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีต ศาสนา กฎหมาย ศิลปะ จริยธรรม ความเชื่อ อุดมการณ์ ความรู้ ความรู้สึกนึกคิด หรืออาจเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น ภาษา การแต่งกาย สถาปัตยกรรม และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ (Wanlayangkul, 2003 , p. 28) วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีทางและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีคุณค่า มีการสั่งสมสืบทอดกันมา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม

วัฒนธรรมมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น เป็นเครื่องมือให้เกิดความรักความสามัคคี เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่แตกต่างตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น เป็นเครื่องมือให้การศึกษา และอบรมคนในสังคม การสอนให้รู้จักผูกมิตร รู้จักผิดชอบ ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม เป็นเครื่องฝึกพัฒนาการทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นเครื่องมือการควบคุมของสังคม ให้อยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอด และมีระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของสังคม (Sakunapat, 2003, pp. 11 - 12)

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัฒนธรรมได้ถูกนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่ง Kongsawad (2007, p. 6) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับมรดกประเพณีและวัฒนธรรม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี สถานที่จัดแสดงโบราณวัตถุ วิถีชีวิตชาวบ้าน พิธีกรรมทางศาสนา งานฝีมือ และสถานที่ที่คนสร้างขึ้นเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อแสดงศิลปะ ละคร ดนตรี ฟันบ้าน ล้วนเป็นสิ่งสามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมหรือสัมผัสวัฒนธรรมที่แตกต่างจากของตน จึงเกิดเป็นแรงจูงใจในการเที่ยว (Chongsuanaoy, 2009, p. 57) จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ

กันและกัน ได้รับความสุขและเกิดมิตรภาพระหว่างกัน และให้ความเคารพในวัฒนธรรมระหว่างกันอีกด้วย (Singharungrueng, 2010, p. 29) กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงนำเสนอถึง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (Chainok, 2010, p. 7) ผู้มาเยือน จะสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเข้าใจผู้ที่อยู่ในชุมชน ด้วยการนำเสนอ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการให้ทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ของชุมชนนั้น ต้องไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตเดิมของคนในชุมชน รวมทั้งต่อคนในชุมชน (Punkaew, 2014, p. 23) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นการ นำวัฒนธรรมมาจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

แนวความคิดการจัดการวัฒนธรรม ให้ความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินงานหรือ ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กิจกรรมทางวัฒนธรรม บรรลุเป้าหมายตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Dumrikol, 2016, p. 15) ดังนั้น การศึกษาการจัดการวัฒนธรรมนี้ จึงเป็นการศึกษาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น ซึ่งเป็นระบบคุณค่าที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดต่อกันมา มีการจัดการรวบรวมองค์ ความรู้วัฒนธรรม และถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ เห็นคุณค่า ให้ความเคารพต่อวัฒนธรรมของท้องถิ่น ด้วยการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้ร่วมกันอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ต่อไป

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแนวคิดประสบการณ์ท้องถิ่น ซึ่งมีการประยุกต์ใช้กับ การท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นจึงต้องใส่ใจต่อการสร้างความรู้สึกลงแก่แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งอาจมี 3 ลักษณะ ได้แก่ Functional Experiences เป็นรู้สึกพึงพอใจต่อความคุ้มค่า ของเงินที่ได้รับจากการท่องเที่ยว Social Experiences เป็นคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับ และได้มีส่วนร่วมในการได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม และ Emotion Experiences เป็นความรู้สึกและคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับเมื่อทำกิจกรรมท่องเที่ยวแล้วรู้สึกถึง ความแตกต่างจากประสบการณ์เดิม (Eamlaorpakdee, 2005)

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาแบบเจาะจง ศึกษาเฉพาะกลุ่มคนที่มีความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นที่ 10 จังหวัด

ภายใต้โครงการ The LINK ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดชุมพร-ระนอง จังหวัดตราด จังหวัดพังงา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง และจังหวัดเลย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนท้องถิ่น ชาวบ้าน ผู้ประกอบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในแต่ละจังหวัด องค์กรการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว (อพท.) และบริษัทนำเที่ยวในท้องถิ่น รวมทั้งหมด 64 คน

การเลือกพื้นที่ศึกษาในแต่ละจังหวัด ศึกษาเฉพาะกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นจากโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานของแต่ละจังหวัดได้กำหนดขึ้น เพื่อพบบริษัททัวร์ต่างประเทศเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ แล้วกลับไปทำการตลาดตักนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่นในจังหวัดเมืองรอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวคำถามเชิงลึก ประเด็นในการประชุมกลุ่ม และประเด็นในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดการวัฒนธรรม จากเอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัย การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลและแบบกลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และเครื่องมืออื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกปฏิทินวัฒนธรรม เทคนิคแผนที่ความคิด สมุดจดบันทึกภาคสนาม เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เป็นต้น

การรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือศึกษาต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) และตรวจสอบความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูล มีการจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) นำข้อมูลที่ได้การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม และจากการสังเกต นำมารวบรวมให้อยู่ในรูปของการพิมพ์เป็นเอกสาร จัดออกเป็นหน่วยย่อย ๆ เป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัย ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจะทำไปพร้อมๆ กัน ซึ่งทุกครั้งที่ได้ข้อมูลมาจะทำการจัดประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลสังเคราะห์ แปลความหมายและตีความข้อมูลที่ ทำการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องจนครบ ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Credibility) ของข้อมูลด้วยวิธีตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้านเนื้อหา (Data Triangulation) เพื่อตรวจสอบสาระที่ได้จากหลายๆ มุมมองจากผู้ให้ข้อมูลมากกว่า 1 คน แล้วนำข้อมูลจากเอกสารและเครื่องมือที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมด

นำมาอภิปรายร่วมกันกับผู้วิจัย เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล หรือนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2560 จนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2561

ผลการศึกษา

การศึกษาการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของเมืองรอง ภายใต้โครงการ The LINK มีผลการศึกษาจำแนกผู้จัดการวัฒนธรรมการจัดการรวบรวมความรู้วัฒนธรรม การจัดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม และการคงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชุมชนเมืองแพม เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ตั้งอยู่ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า มีผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นคนในชุมชนที่รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมท่องเที่ยว มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมจากคนในครอบครัว คนในชุมชน แบบครุพักลักจำ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการสาธิต การบรรยาย การให้ลงมือทำเอง ในงานหัตถกรรมพื้นบ้านเชื่อมโยงกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เช่น จักสานไม้ไผ่ ทำอุปกรณ์ต่าง ๆ ใช้ในชีวิตประจำวัน การผ้าทอย้อมสีจากธรรมชาติ ให้อิสระพึ่งพาธรรมชาติ หาได้ในป่าของหมู่บ้าน การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เป็นการบอกเล่าถึงความเชื่อเกี่ยวกับคำสาปแช่งที่วังปลาหากผู้ใดมาจับปลาในเขตหวงห้ามจะต้องมีอันเป็นไป การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ชาวบ้านมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความตระหนักและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตน และใช้การท่องเที่ยวสร้างความภาคภูมิใจในการแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าและการทอผ้าจำหน่าย

ชุมชนเมืองปอน เป็นหมู่บ้านชาวไทยใหญ่ ตั้งอยู่ตำบลเมืองปอน อำเภอขุนยวม ผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นกลุ่มคนในชุมชน มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมจากคนในครอบครัว แบบครุพักลักจำ กลุ่มอาชีพในชุมชน การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการพาเดินชมวิถีชีวิต การแต่งกายด้วยเสื้อไต และการสร้างหลังคาบ้านเรือนด้วยใบตองตึงของชาวไทยใหญ่ และการสาธิตการทำกูปไต การทำจองพารา การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เป็นการบอกเล่าถึงความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น เชื่อว่าจองพาราเป็นปราสาทที่สร้างขึ้นเพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสด็จลงมาจากการโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ชาวบ้านมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพหลากหลายในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ การขาดทักษะในการสื่อความหมายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรพัฒนาการสื่อสารภาษาต่างประเทศและการบอกเล่าเรื่องราวภาษาไทยให้เข้าใจและน่าสนใจ และจัดทำคู่มือหรือสื่อเพื่อสื่อสารข้อมูลทางวัฒนธรรมให้แก่นักท่องเที่ยว

“ป่าเรียนรู้ปักผ้าตอนอายุ 40 กว่า ไปดูเขาทำและกลับมาฝึกทำเองที่บ้าน ทำมาเรื่อย ๆ จนชำนาญ ในหมู่บ้านมีคนตัดเสื้อโตหลายคน รายได้ดี เป็นอาชีพได้เสีย ชาวไทใหญ่จะมีงานบุญตลอดปี ก็จะมาตัดเสื้อโตอยู่เรื่อย ๆ แล้วก็มียกท่องเที่ยวที่สนใจมาสั่งตัดเสื้อโตกลับบ้านด้วย” (Yongsang, personal interview, September 2, 2017)

จังหวัดสุโขทัย

กิจกรรมท่องเที่ยวผ้าทอหัตถ์ ร้านสุนทรียาไทย อำเภอศรีสัชนาลัย ผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นผู้ประกอบการเป็นคนในชุมชน และกลุ่มคนในชุมชนที่ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพซึ่งมีเชื้อสายไทพวน มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมด้วยการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และครูพักลักจำกันมา การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมด้วยการบรรยาย การจัดวางวัสดุอุปกรณ์การทอผ้าให้ชม การมีสื่อโปสเตอร์ให้ความรู้ การลงมือทอผ้าด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมโดยตรง แต่การพูดคุย บอกเล่าเรื่องราว อย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ ทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ถึงวัฒนธรรมของคนชนบท เหมือนเป็นญาติเหมือนเป็นแขกที่ต้องต้อนรับ การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ด้วยการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าดั้งเดิม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ดึงดูดตลาดคนรุ่นใหม่ การทอผ้าและการร่วมจัดกิจกรรมท่องเที่ยวการทอผ้าสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นต่อเนื่อง

กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาต้นจั่น อำเภอศรีสัชนาลัย ผู้จัดการวัฒนธรรม กลุ่มคนในชุมชนซึ่งมีเชื้อสายชาวยวนที่ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมผ่านการถ่ายทอดมาจากครอบครัว ครูพักลักจำ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมด้วยการบรรยาย สาธิต และการให้ลงมือทำด้วยตนเอง ได้แก่ การทำข้าวเปียก การทอผ้า การไปสวนไปไร่ การทำของเล่นเครื่องไม้บาร์โหนด การได้พักบ้านชาวบ้าน และการรับประทานอาหารท้องถิ่น การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรม

โดยตรง แต่สัมผัสถึงวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ จาก การต้อนรับ การดูแล การเอาใจใส่อย่างจริงจัง การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงเป็นวิถีในชีวิตประจำวัน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีส่วนพัฒนาชุมชน คนในชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ต้องใส่ใจต่อการอนุรักษ์ความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

กิจกรรมท่องเที่ยวทำแหวนเงินลงยา ร้านไหมเงินไหมทอง อำเภอศรีสัชนาลัย ผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นผู้ประกอบการเป็นคนในท้องถิ่น มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นความรู้ผ่านประสบการณ์ที่สั่งสมมา จากครอบครัว และครูพักลักจำ การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมด้วยบรรยายให้ความรู้ถึงเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่นของเครื่องเงินสุโขทัย ที่มาของวัตถุดิบ ขั้นตอนการทำแหวนเงินลงยา และกิจกรรมลงมือทำด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมโดยตรง แต่ได้สร้างความรู้สึกความภูมิใจที่ได้ทำแหวนลงยาตามแบบแผนดั้งเดิมหรือตามภูมิปัญญาแบบโบราณที่มีการสืบทอดกันมา การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ การสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่น และการมีหน่วยงานภายนอกมาส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การนำพานักท่องเที่ยวเข้ามาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมท่องเที่ยวทำพระพิมพ์เมืองสุโขทัย อำเภอเมือง ผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นผู้ประกอบการเป็นคนในท้องถิ่น มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมผ่านการถ่ายทอดจากครอบครัว ครูพักลักจำ และเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมด้วยการบรรยาย การสาธิต การให้ลงมือทำพระพิมพ์ การเรียนรู้ด้วยตนเองในศูนย์เรียนรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรม ผ่านประวัติศาสตร์ คติ ความเชื่อ แนวคิดของพระพิมพ์เมืองสุโขทัย สะท้อนความศรัทธาพระพุทธศาสนา ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ต้องสืบทอดคุณค่าของพระพิมพ์ การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ พระพิมพ์คงภูมิปัญญาดั้งเดิม นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ตามคติโบราณของไทยที่นิยมทำพระพิมพ์ดินเผาถวายเป็นพุทธบูชา

“พี่...เกิดมาในสังคมของคนโบราณ ครอบครัวที่จึงได้ปลูกฝังในเรื่องของความเคารพนบ ความเชื่อเรื่องธรรมชาติ และเรื่องความดี-ชั่ว เรื่องของนรก-สวรรค์ และการคล่องพระไม่ไ้เรื่องของการกันผี กันมิดดาบ แต่เป็นการส่งต่อความปรารถนาดีจากพ่อแม่ปู่ย่าตายาย”

(To-in, personal interview, August 20, 2017)

กิจกรรมท่องเที่ยววิถีเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย อำเภอศรีสำโรง ผู้จัดการ วัฒนธรรมเป็นผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนนอกท้องถิ่น มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรมด้วย การค้นคว้า การทดลอง และประสบการณ์ที่สั่งสมมา การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการบรรยาย สาธิต การให้ลงมือทำ ดำนาปลูกข้าว ปลูกผลไม้ เก็บผลไม้ตามฤดูกาล ทำอาหาร ชี่ควาย พายเรือเก็บสายบัว การพบนิทรรศการและชมโดยรอบโครงการ การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมโดยตรง แต่การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น เสมือนเป็นญาติที่ต้องดูแลสุขภาพพร้อมกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันความรู้อย่างเต็มที่ให้นักท่องเที่ยวได้นำไปใช้ประโยชน์ การจัดการวัฒนธรรม ให้คงอยู่ การเป็นพื้นที่ต้นแบบ พนักงานเป็นคนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดวิถี เกษตรแบบพึ่งตนเองและแบบอินทรีย์

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ ผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมท่องเที่ยวยังขาดองค์ความรู้ ทางวัฒนธรรม มีการจัดการรองรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มและกลุ่มลูกค้าในช่วงเวลา เดียวกัน แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรให้ผู้ประกอบการศึกษาและถอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และควรมุ่งรับ นักท่องเที่ยวขนาดเล็กเพื่อให้สามารถเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น หรือการจัดการกิจกรรม แยกกลุ่มนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน จะทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้อย่างเต็มที่

จังหวัดสมุทรสงคราม

บ้านริมคลองโสมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ผู้จัดการ วัฒนธรรมเป็นกลุ่มคนในชุมชนที่ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ มีการรวบรวมความรู้ วัฒนธรรมด้วยสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การรื้อฟื้นและเรียนรู้ใหม่ โดยใช้การลงมือ ฝึกฝน และสอบถามผู้รู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการบรรยาย สาธิต การให้ลงมือทำขนมต้ม การสานหมวก การเคียวตาล และการรับประทานอาหารท้องถิ่น การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมโดยตรง กลุ่มผู้สูงอายุสาธิต และเล่าเรื่องราวชุมชนอย่างเต็มใจ เป็นกันเอง ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึก เสมือนตนเป็นลูกหลาน สะท้อนถึงวัฒนธรรมความเป็นชนบทที่เอื้ออาทรต่อกัน การจัดการ วัฒนธรรมให้คงอยู่ การมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสร้างอาชีพและรายได้ สร้างความ ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิม การท่องเที่ยวเป็นตัวยึดโยงทำให้เกิดการอนุรักษ์ การพัฒนาหรือการสืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวยังไม่หลากหลาย แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรค้นหาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับจังหวัดข้างเคียงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลายผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ

“เล็กเคยถามโกตั้นคะ โกตั้นบอกว่า เมื่อนักท่องเที่ยวได้ทำหมวกแล้ว เขาจะใส่หมวกถ่ายรูปเลย หรือ กระเป๋าหนังบ้าง ปลาบั้งที่เขาได้ทำไป ทำให้เขารู้สึกว่านี่คือฝีมือของเขาเนะ มันทำให้เขารู้สึกมีความสุข เป็นสิ่งที่ทำให้เขาประทับใจแล้วนำไปโพสต์ในเฟสกลุ่มเพื่อนเขา”

(Akekaewnamchai, personal interview, December 9, 2017)

จังหวัดเพชรบุรี

กิจกรรมท่องเที่ยวพายเรือคายัคชมวิถีชีวิตชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ชุมชนโป่งลึก-บางกลอย อำเภอแก่งกระจาน ผู้จัดการวัฒนธรรมเป็นผู้ประกอบการเป็นคนในท้องถิ่น ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมท่องเที่ยว มีคฤหบดีท้องถิ่นเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้ วัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านประสบการณ์การทำงานพัฒนา และการทำงานท่องเที่ยวในพื้นที่มานาน การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม การพายเรือคายัคชื่นชมความสวยงาม และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และเดินชม ฟังการบรรยายถึงวิถีชีวิตชาวปกาเกอญอ ไร่ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติ การตั้งบ้านเรือน การรวมกลุ่มอาชีพปักผ้า การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมโดยตรง วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์เป็นเพียงส่วนประกอบของกิจกรรมท่องเที่ยว ทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นยังไม่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมให้แก่นักท่องเที่ยวได้เข้าถึง แต่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงความสัมพันธ์ของป่าเขา แหล่งน้ำ และวิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อกัน การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ชุมชนมีการจัดการชุมชนเข้มแข็ง ยังคงวิถีเดิมไว้ได้ อยู่อย่างพอเพียงด้วยวิถีเกษตร มีการรวมกลุ่มกันสร้างงาน สร้างอาชีพ กระจายรายได้ในพื้นที่ ดำรงวิถีวัฒนธรรมประเพณี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี ขาดการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นที่หลากหลาย แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรนำเสนอแหล่ง

ท่องเที่ยวและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น และเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ

“เมืองเพชร มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากมาย แต่คนไม่รู้จะเที่ยวตรงไหน มักผ่านเมืองเพชรไปชะอำ หัวหิน ไปเที่ยวทะเล ตรงนี้เป็นอีกที่หนึ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาได้ แต่ต้องเข้ามาแบบกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อไม่กระทบวิถีชีวิตของชาวบ้าน แค่นักท่องเที่ยวเรียกได้ว่าประสบการณ์แล้ว ได้เห็นชาวบ้านมาซักผ้า อาบน้ำ เด็ก ๆ มาเล่นน้ำ ใช้ชีวิตผูกพันกับสายน้ำ”

(Klomsakul, personal interview, February 10, 2018)

จังหวัดตราด

กิจกรรมพักบ้านพักในชุมชนและลงหมึก ชุมชนอ่าวสลัด อำเภอเกาะกูด การรวบรวมวัฒนธรรมกลุ่มคนในชุมชนเป็นผู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ผ่านวิถีชีวิตและประสบการณ์ในการอยู่อาศัยในชุมชนบ้านเกิดของตน การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม การให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวประมงด้วยการพักในชุมชน การได้เดินชมวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาการแปรรูปอาหารทะเล การรับประทานอาหารท้องถิ่น และทำกิจกรรมตกหมึก ซึ่งมีการบรรยายและสาธิตถึงวิธีการตกหมึก และให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือตกหมึกด้วยตนเอง ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรม การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ อาชีพประมงเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้แก่คนในชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเชื่อมโยงสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น วัฒนธรรมชาวประมงจึงยังคงอยู่

ส่วนกิจกรรมรับประทานอาหารท้องถิ่นและเดินชมในชุมชน ชุมชนอ่าวใหญ่ อำเภอเกาะกูด ผู้จัดการวัฒนธรรมไม่ชัดเจน จึงไม่มีผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวจึงสัมผัสและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยการรับประทานอาหารท้องถิ่น เดินชมวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสภาพการตั้งบ้านเรือนของชุมชนชาวประมง เช่นเดียวกับกับวัฒนธรรมนามธรรมที่ไม่มีการถ่ายทอด เนื่องจากไม่มีผู้จัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ วิถีชีวิตชาวประมงเป็นวิถีชีวิตประจำวัน และการให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ปะการัง มีส่วนต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล อันส่งผลต่อการคงอยู่ของอาชีพในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดตราด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ขาดความรู้และสร้างกระบวนการชุมชนเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม แนวทางการจัดการวัฒนธรรม หน่วยงานจึงควรทำความเข้าใจการพัฒนาที่ยั่งยืนและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้จริง

จังหวัดชุมพร-ระนอง

กิจกรรมฟาร์มทัวร์ของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะพะงัน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นกลุ่มคนในชุมชน การรวบรวมวัฒนธรรมมีการรับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการชดเชลาทางสังคม และการใช้วิถีชีวิตชาวสวน การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม โดยการบรรยายให้ความรู้ สาธิต และให้ลงมือทำด้วยตนเองในการทำเกษตรอินทรีย์ การเก็บผลผลิตทางการเกษตร นำมาทำอาหารท้องถิ่นและรับประทานอาหารร่วมกัน โดยไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมโดยตรง แต่กิจกรรมท่องเที่ยวได้ถ่ายทอดถึงความตระหนักและความใส่ใจ การเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค อาหารอินทรีย์ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ การรวมกลุ่มของคนในชุมชนขนบทำการท่องเที่ยวแบบวิถีถิ่นเกษตร สร้างรายได้เสริม และสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมชุมชน

กิจกรรมทำผลิตภัณฑ์และเรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิมและประมงชุมชนทะเลนอก อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง มีผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นกลุ่มคนในชุมชน มีการรวบรวมวัฒนธรรมวิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวมุสลิมและชาวประมงผ่านการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และส่วนของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชนหลังจากเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการบรรยาย การได้รับประทานอาหารพื้นถิ่น และการให้ลงมือทำด้วยตนเอง เช่น การทำผ้าบาติก การทำสบู การเย็บใบจากทำหลังคา การลากอวน การเก็บหอย ส่วนการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรมผ่านการบรรยายหลักการใช้ชีวิตของชาวมุสลิม 5 ข้อ และให้ความรู้ความเชื่อต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เคร่งครัดของชาวมุสลิมให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักและเข้าใจ การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีมุสลิมจากโรงเรียน และวิถีประมงจากครอบครัว การบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม โดยให้เยาวชนมีบทบาทหน่วยงานท่องเที่ยวของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดชุมพร-ระนอง ขาดการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนและถูกต้อง เช่น วัฒนธรรมการกินอาหารของคนไทยที่กินรวมกัน แนวทางการจัดการวัฒนธรรม ควรมีข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่นักท่องเที่ยวและเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวอิสระ ได้เข้าใจวัฒนธรรมตามวิถีที่เป็นจริงของท้องถิ่น

จังหวัดพังงา

กิจกรรมชุมชนเมืองเก่าตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า มีผู้จัดการวัฒนธรรมเป็นกลุ่มคนในชุมชน มีการรวบรวมวัฒนธรรมผ่านการรับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ครูพักลักจำ การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมรูปธรรมโดยการบรรยาย การพาเดินชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น เหมืองแร่ดีบุก สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส บ้านขุนอิน วัดอุโบสถหม้อสตรีมน้ำเรือกลไฟ ร้านค้าเก่าแก่ขายชุดยาหย่า ขนมห้องถิ่น และการได้รับประทานอาหารท้องถิ่น การถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรม บรรยากาศของชุมชนเมืองเก่าได้ส่งต่อความรู้สึกความศรัทธาต่อเทพเจ้าตามวิถีวัฒนธรรมของชาวจีน ความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สร้างเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุ อดีตข้าราชการเกษียณอายุ การเห็นคุณค่า การฟื้นฟู และอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิม บ้านเรือนยังคงสภาพเดิม ความเป็นชุมชนเก่า

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดพังงา การนำเสนอเรื่องราวเมืองตะกั่วปายังขาดเสน่ห์และความน่าสนใจ และยังขาดการจัดการที่ดีแนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรบริหารจัดการพื้นที่ตะกั่วป่าให้เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิต และควรมีการไปศึกษาดูงานยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น สามชุก ตลาดร้อยปี ที่ขับเคลื่อนโดยกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อนำมาถนอมถนองและปรับความคิดให้มีระบบการจัดการที่เหมาะสมกับพื้นที่

จังหวัดนครศรีธรรมราช

กิจกรรมท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์หนังตะลุง (บ้านหนังตะลุง สุชาติ ทรัพย์สิน) อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้ประกอบการเป็นคนในท้องถิ่น รวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมผ่านการครูพักลักจำ การสั่งสมประสบการณ์นำมาพัฒนางานแกะสลักหนังด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านการให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ การสาธิต และการบรรยายประกอบการสาธิต การชมนิทรรศการ ส่วนวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมไม่ปรากฏชัดเจน

การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ การถ่ายทอดวัฒนธรรมในครอบครัว ทำให้เกิดความผูกพัน และมีใจรักต่องานศิลปะ และการประสานงานและรับการสนับสนุนประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์ขององค์กรภาคส่วนต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นยังไม่หลากหลาย แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยให้ท้องถิ่นสะท้อนตัวตนและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ตนต้องการนำเสนอและสร้างกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท้องถิ่นที่หลากหลาย

“รุ่นผมตอนนี้จะอ่อนในด้านภาษา แต่รุ่นหลานผม รุ่นไม้ 3 รุ่นของพ่อแม่ ที่หนึ่ง รุ่นของผมถือต่อเป็นไม้ที่สอง รุ่นหลานถือว่าเป็นไม้ที่สามที่ผมจะส่งต่อ ผมได้เตรียมตัวให้เขา ส่งให้ไปเรียนโรงเรียนนานาชาติแล้ว เขาจบปริญญาตรีมา ถ้าไม่รู้จะไปทำอะไร เขาสามารถมาสานต่อ โดยใช้ทักษะที่เราเตรียมให้มาทำงานต่อได้”

(Supsin, personal interview, December 18, 2017)

จังหวัดตรัง

ชุมชนย่านซื่อ อำเภอกันตัง มีผู้จัดการวัฒนธรรมเป็นกลุ่มคนในชุมชน มีการรวบรวมองค์ความรู้มาจากบรรพบุรุษที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นของครอบครัว การถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปส่วนต่างๆของต้นจากมาให้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมรูปธรรมโดยการสาธิต บรรยาย และให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำด้วยตนเอง ได้แก่ กิจกรรมทำติหมา ภาชนะตักน้ำหรือใส่น้ำทางภาคใต้ กิจกรรมมวนยาสูบ และกิจกรรมเย็บตับจากไวม่วงหลังคา โดยไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนามธรรม แต่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ถึงคุณค่าของต้นจากที่มีต่อชุมชน ความรู้สึกภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่เป็นผู้สานต่อภูมิปัญญา การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ด้วยการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถนำมาแปรรูปทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง และเมืองเก่าตรังและเมืองกันตัง จังหวัดตรัง มีผู้จัดการวัฒนธรรมเป็นคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่น มีการรวบรวมความรู้วัฒนธรรม ผ่านการการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และเป็นวิถีชีวิตชาวเมืองตรัง การถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยการบรรยาย การเดินชมวิถีชีวิตชาวเมืองตรัง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ความศรัทธาและความเคารพต่อ

พระราชอำนาจประติขันธ์ที่ศรัภักดี การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ การส่งต่อความรู้ถึงคุณค่าของความดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น จึงทำให้เมืองเก่ายังคงรักษาความเป็นเมืองเก่าวิถีชีวิตยังคงดำเนินอยู่ภายใต้บ้านเรือนร้านค้ายังคงความเก่าให้คงอยู่

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดตรัง ขาดการกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชัดเจน การจัดการรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มใช้รูปแบบเดียวกัน แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรประชุมหารือกันของผู้จัดการวัฒนธรรมและชุมชน เพื่อความชัดเจนว่าต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มใด ลักษณะใด เพื่อจะได้ไม่กระทบกับอัตลักษณ์ของชุมชน และคนในชุมชนจะสามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

“บ้านฉันตันจากเยอะ ฉันเอาลูกจากมากิน เอาไปมาใช้งาน แถวนี่ส่วนใหญ่เอามาทำยาสูบ เอามาสานเป็นหลังคา เรียกว่า ตับจาก สานเป็นตะกร้าใส่ของ แล้วยังเอามาทำตีหมาใช้ตักน้ำ ทำกันมานาน มีวิธีการทำแบบเดิม ๆ อยู่ เมื่อก่อนทำกันทุกบ้าน เตียนนี้เหลือไม่กี่หลัง”

(Kluenklab, personal interview, April 1, 2018)

จังหวัดเลย

ถนนคนเดินเชียงคาน มีผู้จัดการวัฒนธรรม เป็นบ้านพักมีทั้งผู้ประกอบการในพื้นที่ และนอกพื้นที่ มีการรวบรวมวัฒนธรรม ครูพักลักจำ และการจำลองต่อ ๆ กันมาผ่านครอบครัว และการเรียนรู้ผ่านผู้สอนหรือผู้รู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมการทำผาสาตลอยเคราะห์และผีขนน้ำ ด้วยการบรรยาย สาธิตและให้ลงมือทำ ส่วนการตักบาตรข้าวเหนียวนักท่องเที่ยวจะได้ตักบาตรยามเช้า ส่วนวัฒนธรรมนามธรรมเป็นการบอกเล่าเรื่องราวความเชื่อเกี่ยวกับผาสาตลอยเคราะห์และผีขนน้ำ ส่วนการจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ผู้จัดการวัฒนธรรมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักในวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมทำกิจกรรมเพื่อการช่วยให้วัฒนธรรมชุมชนดำรงอยู่

บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้จัดการวัฒนธรรม ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ บ้านพิพิธภักดิ์ไทดำ และเฮือนอ้ายเอ๋ม แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทดำ โดยมีการรวบรวมวัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้จากบุคคลในครอบครัว การสังเกต ครูพักลักจำ การสอนโดยผู้รู้ในชุมชน และเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ด้วยการสาธิต

กิจกรรมทางวัฒนธรรม ลงมือทำตุ้มนกตุ้มหนู และทอผ้า ร่วมฟ้อนแคน เดินชมบ้านเรือน และวิถีชีวิต ไทดำ และรับประทานอาหารท้องถิ่น ส่วนวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ด้วยการฟังประวัติศาสตร์และความเชื่อของไทดำ การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ด้วยการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของตน มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมทุกด้าน การสืบทอดส่งต่อองค์ความรู้ไปสู่คนรุ่นหลัง ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ และใกล้ชิดกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

“เวลาที่มีกิจกรรมอะไร จะเชื่อมโยงกับโรงเรียน ประสานกับโรงเรียน ขอให้ส่งเด็กมาให้เราสอน ให้เรียนรู้ที่ละนิดละหน่อย ช่วงเสาร์อาทิตย์ หรือช่วงเย็นก่อนกลับบ้าน เวลามีสานเราก็ขอให้เขาช่วย จนได้พิธีกรตัวน้อย สอนทำตุ้มนกตุ้มหนู ให้แก่นักท่องเที่ยวได้”

(Khomtong, personal interview, March 10, 2018)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของจังหวัดเลย นักท่องเที่ยวกระจุกตัวบริเวณถนนคนเดินเชียงคาน ขาดการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวและการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้รู้แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย แนวทางการจัดการวัฒนธรรมจึงควรเพิ่มจุดท่องเที่ยวระหว่างทางที่สะท้อนความเป็นตัวตนของพื้นที่ เชื่อมโยงวัฒนธรรมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ห่างไกลกัน และควรจัดทำจุดประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบเดินทางเที่ยวด้วยตนเอง หรือเรียกว่า FIT (Free Individual Travelers)

การอภิปรายผล

ผู้จัดการวัฒนธรรมทุกรูปแบบ ไม่ได้เตรียมการเป็นพิเศษเพื่อโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ มีการจัดการใช้ทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ในการท่องเที่ยว และมีรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมสามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริง และมีส่วนรักษาอัตลักษณ์ตัวตนของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ Jittangwallana (2013) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม ธุรกิจท่องเที่ยว การตลาดท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้จัดการวัฒนธรรม ล้วนมีกลุ่มคนเข้า

มามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรม ทั้งมีการวางแผนการทำงานเพื่อตั้งศักยภาพในตัวบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นเพื่อจัดการให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสถึงประสบการณ์ท้องถิ่น เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมมีการประเมินผลของการทำงานร่วมกัน และมีการจัดการให้เกิดวัฒนธรรมยังคงอยู่เพื่อประโยชน์ทั้งต่อสังคม และเศรษฐกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaipiboon (2007) วิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการวางแผนการจัดการร่วมกัน ทั้งการจัดการด้านโครงสร้างองค์การการท่องเที่ยว การจัดการบุคลากร การจัดระบบการดำเนินการ และการติดตามตรวจสอบการดำเนินการ และผู้นำชุมชนมีการสืบทอดกิจกรรมทางประเพณีและภูมิปัญญาแก่ลูกหลาน จัดการสภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ รวมทั้งวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีความหลากหลาย และมีเอกลักษณ์ควรรักษา และทำให้ชุมชนสามารถดูแลจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความยั่งยืนต่อไปได้ ดังผลงานวิจัยของ Jayawan (2006) วิจัยเรื่อง สถานภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ เป็นไปตามผลงานวิจัยของ Chaiyachen et al. (2017) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองร้อยสายเชิงสร้างสรรค์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ศักยภาพของผู้นำ การรักษาวิถีชีวิตที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผู้จัดการวัฒนธรรมต้องมีความพร้อมทั้งในแง่ของการรวบรวมองค์ความรู้เพื่อวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมภายในชุมชน โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลความรู้ภายในชุมชนหรือวางแผนการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพผู้จัดการวัฒนธรรมให้ให้ความรู้ รู้จักคุณค่าของตนเอง ผ่านการทำงานร่วมกันภายในชุมชน และประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kaewthep (2014, p. 286) ให้ประชาชนได้ร่วมวางแผน ร่วมให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ ได้มีส่วนในการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ รวมทั้งการจัดแผนการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keyuraphan et al. (2016) วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก” ด้วยโมเดล “ThCLCAPC Model” ประกอบด้วย คนในชุมชนการสร้างสรรค

การเรียนรู้ การอนุรักษ์ ความตระหนัก การมีส่วนร่วมของชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การจัดการวัฒนธรรม ด้วยการถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการคงอยู่ของวัฒนธรรม ผู้สูงอายุ เยาวชน และกลุ่มคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม จะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ถึงสิ่งที่เป็นจริง สิ่งที่เป็นวิถีวัฒนธรรม และมีความเชื่อในสิ่งที่สัมผัสได้ รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Chusit (2008) การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการที่มนุษย์ได้คิดและสร้างอย่างเป็นระบบ โดยใช้เป็นเครื่องมือส่งผ่านองค์ความรู้ ความเชื่อไปยังรุ่นลูกหลานให้ได้เรียนรู้และเข้าใจ จนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมโอกาสต่าง ๆ ของสังคม และสอดคล้องกับ Kaewthep (2014, p. 280) การสื่อสารเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกในแง่ที่เป็นผู้สร้างสรรค์ การถ่ายทอด สืบทอด และดัดแปลง สร้างวัฒนธรรมใหม่ได้โดยใช้เครื่องมือในการสื่อสารอย่างเหมาะสม

สรุปผล

การจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1. ผู้จัดการวัฒนธรรม สามารถแบ่งแยกออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ชุมชนเป็นผู้จัดการวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนเมืองแพมและชุมชนเมืองปอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชุมชนนาต้นจัน จังหวัดสุโขทัย บ้านริมคลองโหมสเคย์ จังหวัดสมุทรสงคราม ชุมชนอ่าวสัดและชุมชนอ่าวใหญ่ จังหวัดตราด ชุมชนเกาะพยามและชุมชนทะเลนอก จังหวัดระนอง ชุมชนเมืองเก่าตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ชุมชนย่านซื่อ จังหวัดตรัง และชุมชนนาป่าหนาด จังหวัดเลย ผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมพระพิมพ์ กิจกรรมแหวนลงยา จังหวัดสุโขทัย กิจกรรมพายเรือคายัคชมวิถีชุมชนปกากะญอ จังหวัดเพชรบุรี พิพิธภัณฑ์หนังตะลุงสุชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช และผู้ประกอบการที่พักในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นร่วมกับคนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวผ้าทอหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณบ้านหาดเสี้ยว กับร้านสุนทรีย์ผ้าไทย และเมืองเก่าตรังและเมืองกันตัง จังหวัดตรัง และ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนนอกท้องถิ่นเป็นผู้จัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย กิจกรรมทอผ้าซาโอรี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

2. การจัดการกิจกรรมเพื่อเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมเดิน พายเรือ นั่งรถชมวิถีชีวิตท้องถิ่นและชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมลงมือทำในวิถีชีวิต ภาคเกษตร เช่น ทำสวน ทำนา ทำประมง กิจกรรมงานหัตถกรรม เช่น งานจักสาน งานทอผ้า ของเล่นจากไม้ งานปั้น งานแกะสลัก กิจกรรมด้านอาหาร ทำขนมและอาหารท้องถิ่น ซิมและรับประทานสมุนไพรและอาหารท้องถิ่น และการแปรรูปอาหาร และกิจกรรมพัก โฮมสเตย์ การแต่งกายชุดท้องถิ่น การฟังภาษาท้องถิ่น ตักบาตรเช้า ร่วมเพื่อนรำ

3. การจัดการรวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรม มีการรวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรม ผ่านการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ครอบครัว ครูพักลักจำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มอาชีพ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการรวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรมผ่านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนเกิดองค์ความรู้

4. การจัดการถ่ายทอดวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ เดินชมวิถีชีวิต ใช้ชีวิตและพักในชุมชน ฟังบรรยาย คู่มือทำ กินอาหารท้องถิ่น เรียนรู้ด้วยตนเอง วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม การบอกเล่าความเชื่อเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ศาสนา ภูมิปัญญา การได้ลงมือทำสิ่งที่ยาก เพื่อส่งผลต่อการตระหนักถึงคุณค่าจิตใจ ความภาคภูมิใจ ในวัฒนธรรม ให้สัมผัสบรรยากาศชุมชนสื่อถึงจิตวิญญาณของชุมชน

5. การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ การสร้างการมีส่วนร่วมจัดการวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่น การจัดการท่องเที่ยวสร้างอาชีพและรายได้เสริมอย่างต่อเนื่อง การนำเสนอวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวสร้างความภาคภูมิใจในคุณค่า วัฒนธรรม การให้คนรุ่นใหม่ร่วมรับผิดชอบ เรียนรู้ และประสานการทำงาน เพื่อเรียนรู้และถ่ายทอดส่งต่อกัน การประยุกต์วัฒนธรรมการผลิตสินค้าแบบใหม่แต่ยังคงภูมิปัญญาดั้งเดิม และการประสานการทำงานเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาจากหน่วยงานภายนอก

6. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้จัดการวัฒนธรรม ขาดความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นและพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยวต่างชาติ กิจกรรมไม่หลากหลาย การถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรม ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศด้วยตนเอง วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ขาดบรรยากาศการเรียนรู้เฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

7. แนวทางการจัดการวัฒนธรรม พัฒนาการสื่อความหมายทั้งภาษาไทยและ ภาษาต่างประเทศให้นักสื่อความหมายท้องถิ่น และให้มีคณาจารย์ช่วยแปลภาษา ตามสิ่งที่นักสื่อความหมายท้องถิ่นนำเสนอ สร้างความหลากหลายของกิจกรรมและเส้นทาง

ท่องเที่ยวเชื่อมโยงท้องถิ่นใกล้เคียง และจัดการถ่ายทอดวัฒนธรรมแยกกลุ่มนักท่องเที่ยว
ชัดเจน ระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะ และทั่วไป เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การจัดการวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระดับกลุ่ม ชุมชน องค์กร ภาครัฐ
ดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการวัฒนธรรม
ท้องถิ่น เพื่อให้วัฒนธรรมที่สืบทอดและปฏิบัติต่อกันมาจากวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่เป็นจริง ถูก
นำเสนอหรือถ่ายทอดอย่างถูกต้อง เมื่อมีส่วนร่วมทั้งการจัดการและได้รับประโยชน์ จะ
ส่งผลต่อการร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

2. การจัดการรวบรวมความรู้และการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรให้ผู้จัดการ
วัฒนธรรมท้องถิ่นศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงลึก เชื่อมโยงกิจกรรม
ท่องเที่ยวกับความเป็นท้องถิ่น และวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดควรมีทั้งวัฒนธรรมนามธรรมและ
รูปธรรม

3. การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยว ควรจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสะท้อนถึงวัฒนธรรม
ท้องถิ่น เน้นกิจกรรมให้ลงมือทำเองและเปิดโอกาสให้เรียนรู้ตามอัธยาศัย อาจทำป้ายสื่อ
ความหมายให้เรียนรู้ด้วยตนเอง

4. การจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่ ควรสร้างการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในทุก
ช่วงวัย วิเคราะห์ทุนวัฒนธรรม และเรียนรู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างแนว
ทางการจัดการให้เกิดความตระหนัก การอนุรักษ์ การคงคุณค่า สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแต่ละจังหวัด ควรเลือกกิจกรรมที่มี
ความพร้อม การมีผู้จัดการวัฒนธรรมที่มีความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น มีวิธีการถ่ายทอด
วัฒนธรรมท้องถิ่นหลากหลายลักษณะและน่าสนใจ และควรบูรณาการทำงานกับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการจัดการวัฒนธรรมให้สามารถรองรับ
นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ควรศึกษาความรู้การ
ท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนอย่าง
เหมาะสม และมีความต่อเนื่องการทำงานร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) งบประมาณประจำปี พ.ศ.2560 และมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ให้คำแนะนำตลอดกระบวนการวิจัย และการได้รับความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานใหญ่ สำนักงานแต่ละจังหวัด ผู้จัดการวัฒนธรรมในท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละจังหวัด จึงส่งผลให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ทั้งนี้ความเห็นในรายงานผลการวิจัยเป็นของผู้วิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

References

- Chainok, P. (2010). *Alternative: Guidelines for the development of culture tourism- a case study of Ban Dansal Dansai District Loei Province* [Unpublished master's thesis]. Loei Rajabhat University. [in Thai]
- Chaipiboon, S. (2007). *Cultural tourism management. A case study of tourism potential of Nakomchum Community, Amphoe Muang, Kamphaeng Phet Province*. Kamphaeng Phet Rajabhat University. [in Thai]
- Chaiyachen, J., Unaromert, T. and Paiwithayasiritham, C. (2017). The application of social capital development model to promote creative tourism industry of Klong Roi Sai. *Veridian E- Journal, Silpakom University*, 10(2), 2039-2055. [in Thai]
- Chongsuanaoy, M. (2009). *Hotel's public relations strategy for cultural tourism management* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Chusit, W. (2008). *Enculturation of ancestral spirit worship of Mon (Raman): case study of Mon Ban-Khongkhanuea Community Moo 3, Khlong Ta Khol Sub- district, Photharam District, Ratchaburi Province*. [Unpublished master's thesis]. Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- Dumrikol, S. (2016). *Arts and culture management*. Chiang Mai University: interdisciplinary of Arts and Culture Management, Graduate School. [in Thai]

- Eamlaorpakdee, P. (2005). Experiential marketing: Customer experience. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 25(2), 19-28. [in Thai]
- Eawsriwong, N. (2014). *Asean loincloth, Sinhs, underwear and etc.* (2nd ed.). Mathichon Publishing. [in Thai]
- Jayawan, W. (2006). *Status of Environment and Culture influenced on promoting cultural tourism: A case study of Pom Mahakan Community, Bangkok.* [Unpublished master's thesis]. Mahidol University, Nakhon Pathom. [in Thai]
- Jillangwattana, B. (2013). *Tourism industry.* (2nd ed.). Thammasat University Book Store. [in Thai]
- Kaewhawong, T. (2005). *Society strengthening process, community, civil society.* (8th ed.). Klungnana Vitthaya Press. [in Thai]
- Kaewthep, K. (1995). *Development approaches for communities' culture.* Caritas Thailand. [in Thai]
- Kaewthep, K. (2014). *Story of communication.* Parbpim Design & Printing. [in Thai]
- Keyuraphan, L., Bookoum, W., & Narin, S. (2016). A development model of Thai Phuan Community's tourism activity management to promote creative learning in Nakhon Nayok. *Veridian E-Journal, Silpakom University*, 9(2), 2190-2201. [in Thai]
- Kongsawad, J. (2007). *A study of promoting approach for cultural tourism. a case study of Authong Ancient City, Suphanburi Province* [Unpublished master's thesis]. Silpakorn University, Nakhon Pathom. [in Thai]
- Piamdontree, A. (2014). *The use of literature Khunchang Khunphaen for promoting cultural tourism in Suphanburi Province* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Pongpis, S. (2007). *Thinking method, method: Economic plan of community.* (5th ed.). Charoenvil Publishing. [in Thai]

- Punkaew, P. (2014). *Expectation and satisfaction of Thai tourists towards cultural tourism: A case study of tourist tram managed by Municipality Office of Nan* [Unpublished master' s thesis]. Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Sakunapat, P. (2003). *Folk culture and Thai tradition*. Wisdom Publishing. [in Thai]
- Singharungrueng, P. (2010). *A study of cultural recreation activity of Phu Thai Tribe for promoting tourism*. Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Wanlayangkul, P. (2003). *Thai arts and culture*. PNK Publishing. [in Thai]